

УДК 82.512.162.09:[159.942:17.023.34]

Гарбар Марина Артурівна

кандидат філологічних наук, доцент кафедри українознавства

Харківський національний університет радіоелектроніки

Email: maryna.harbar@nure.ua

ORCID: 0000-0003-3042-478X

ТЕМА ЩАСТЯ У ПОЕМІ «ЛЕЙЛА І МЕДЖНУН» НІЗАМІ ҐЕНДЖЕВІ У ПЕРЕКЛАДІ ЛЕОНІДА ПЕРВОМАЙСЬКОГО

Анотація

Поема видатного азербайджанського поета Нізамі Ґенджеві «Лейла та Меджнун», що увійшла до книги «Хамса» («П'ятериця»), посідає значне місце у творчості митця, який у цій поемі блискучо втілює відомий «мандрівний сюжет». Наративний дискурс твору Нізамі формується у традиціях східної поезії під впливом усних і письмових джерел легенди про кохання доісламського поета Манджнуна до дівчини на ім'я Лейлі.

Поема «Лейла і Меджнун», як глибокий лірико-філософський твір, відкриває все нові аспекти для подальших філологічних дослідів. Зокрема досить цікавим є вивчення перекладів поеми іншими мовами, адже саме завдяки перекладам відбувається взаємозбагачення різних культур. Метою нашої роботи стало вивчення специфіки впровадження концепції щастя в поемі «Лейла і Меджнун» у перекладі Л. Первомайського (1947).

Нізамі змальовує трагічний конфлікт любові та розсудливості. Любов захоплює душі героїв, і всеохопність почуття виводить Кейса із суспільства, у якому особі не дається права настільки підкоритися почуттям. Це сприймається як аномалія, тому Кейс не знаходить підтримки навіть у власних родичів та батьків Лейлі.

Поема «Лейла й Меджнун» є яскравим доказом того, що Нізамі не був проповідником суфійської ідейної течії, яка пропонувала самозречення й аскетизм. Це справжній гуманістичний твір, який стверджує силу й велич кохання, радість життя, прагнення щастя. Меджнун аскетом став вимушено, під тиском обставин, коли світ позбавив його можливості щастя поруч із коханою. Він не був ідейним аскетом, адже він готовий був радіти життю, проте неможливість бути з коханою змушила його відмовитися від радощів.

Таким чином, можна говорити про глибокий гуманізм та оптимістичність поглядів Нізамі, який оспівував велич людської душі й силу кохання, здатного прогнати всьому світові й надихнути наступні покоління.

Переклад поеми Нізамі Ґенджеві «Лейла і Меджнун» Леоніда Первомайського є яскравим прикладом взаємопроникнення культур і літератур: залишаючись

видатною пам'яткою азербайджанського мистецтва, поема у блискучому перекладі Л. Первомайського стала частиною українського культурного простору.

Ключові слова: Нізамі Генджеві, «Лейла і Меджнун», Л. Первомайський, поема, концепція щастя

Поема видатного азербайджанського поета Нізамі Генджеві «Лейла і Меджнун», що увійшла до книги «Хамса» («П'ятериця»), посідає особливе місце у творчості митця, який по праву належить до феноменів художньо-філософської думки людства.

Змальована у творі Нізамі історія трагічного кохання, навяна відомою східною легендою, зробила безсмертними не тільки імена закоханих героїв, а й автора твору, а сам сюжет знайшов втілення у літературі наступних часів, зокрема Ахмада Джамі, Алішера Навої, Неджати (Sofronova, Vladimirova 2016, 53) та ін. Проте твір Нізамі вважається першою та найяскравішою літературною обробкою цієї давньої легенди. Недарма роман «Лейла і Меджнун» часто порівнюють з «Ромео і Джульєттою» Шекспіра. Адже й творові Шекспіра властиві нестримні й пристрасні почуття. Також чимало спільного є й у сюжетних лініях обох творів: юні закохані стикаються з ворожістю навколишнього світу, їх не розуміють навіть рідні, почуття настільки сильні, що ставлять героїв на межу між життям та смертю, обидва твори мають трагічний фінал тощо. Тим більше, що не можна виключати ймовірність, що видатний англійський поет писав світ твір, натхненний історією кохання, яка й стала фабулою твору Нізамі. Таким чином, можна стверджувати, що наративний дискурс твору Нізамі формується у традиціях східної поезії під впливом усних і письмових джерел легенди.

Незважаючи на низку робіт, що вивчають доробок Нізамі Генджеві, поема «Лейла і Меджнун», як глибокий лірико-філософський твір, відкриває все нові аспекти для подальших філологічних дослідів. Зокрема, досить цікавим є вивчення перекладів поеми іншими мовами, адже саме завдяки перекладам відбувається взаємозбагачення різних культур. Метою нашої роботи стало вивчення втілення концепції щастя в поемі «Лейла і Меджнун» у перекладі Леоніда Первомайського (1947). Варто відзначити, що на сьогодні «Лейла і Меджнун» Л. Первомайського є єдиною повністю перекладеною українською поемою Н. Генджеві (Nizami 2021).

Постать Леоніда Соломоновича Первомайського є доволі цікавою. Дуже талановитий український поет, прозаїк, літературний

критик, Л. Первомайський увійшов в історію української літератури насамперед як один із найкращих перекладачів. Завдяки йому українські читачі змогли познайомитися з творами Франсуа Війона, Шандора Петефі, Нізамі Генджеві, Генріх Гейне, Михайла Лермонтова, Юліуса Фучика, баладами різних народів світу тощо. Певною мірою Л. Первомайського з генієм азербайджанської літератури зближує ситуація морального вибору, в якій опинилися ці поети. Ще на перших сторінках поеми «Лейла і Меджнун», правда, на прохання шаха, ліричний оповідач говорить про те, що має складати поему не на тюркський лад, а на фарсі та арабською мовою. Л. Первомайському також була, хоч і дещо по-іншому, знайома проблема національно-культурної ідентичності. Варто згадати, що справжнє ім'я поета, що народився у м. Костянтинград Харківської губернії у 1908 р., – Ілля Шльомович Гуревич. За національністю він був євреєм, які звичайно асимілювалися в культуру місця проживання (Petrovs'kyj-Shtern 2012, 17). Мешкаючи у такому своєрідному регіоні, як Харківщина, поет ще на початку літературної діяльності мав вибір, якою мовою писати свої твори: українською чи російською. Як слушно зауважує відомий літературознавець доктор Йоханан Петровський-Штерн, звичайно нащадки єврейських родин обирають державотворчу культуру, культуру панівної верстви (Petrovs'kyj-Shtern 2018). Тобто єврейська модернізація передбачає інтеграцію в домінуючу культуру. Наприклад, Франц Кафка, який мешкав у Празі, обрав інтеграцію не в чеську, а в німецьку культуру, народжений у Бердичеві Василь Гроссман став не українським, а російським письменником. І лише невелика кількість представників єврейського народу у такій непростій ситуації наважилася обрати для власної творчої самореалізації «колоніальну» культуру й мову, у нашому випадку – українську. Важливий вибір, значною мірою, вимушений, довелося зробити Л. Первомайському й стосовно галузі літературної діяльності. Досліджуючи творчість Л. Первомайського, Й. Петровський Штерн так схарактеризував його особистість: «Первомайський прагнув вийти за межі, що їх задавали категорії культури й нації, релігії і статі, класу й ідеології» (Petrovs'kyj-Shtern 2012, 320). І певною мірою цими особистісними якостями Л. Первомайський досить близький за духом до видатного азербайджанського поета, якого він натхненно перекладав. Хоча він був дуже талановитим, мистецтво було підпо-

рядковане ідеології. Тому певну міру відносної творчої свободи Л. Первомайський здобув, виконуючи літературні переклади, що, з одного боку, давало можливість професійно займатися мистецтвом, до того ж отримуючи від радянської влади якісь кошти для існування, з іншого – не зраджувати власним ідеалам, підкоряючись чинним тоді ідеалам партії та уряду, адже чим віддаленішим у часі був твір, що перекладається, тим більше було можливостей при перекладі уникнути штампів і гасел соціалістичного злободення. Звісно, як і більшість перекладачів літературних творів, працюючи над перекладом поеми «Лейла і Меджнун», Л. Первомайський використовував підрядковий переклад, оскільки не був знавцем східних мов. Проте цей факт не зменшує ролі українського поета в донесенні до сучасного читача унікального твору одного з найвеличніших митців світу. Мовну майстерність Л. Первомайського, відзначену багатьма його сучасниками, зокрема Максимом Рильським і Миколою Бажаном, ми бачимо й у створенні яскравого художнього світу поеми «Лейла і Меджнун».

Відомий вислів класика російської літератури й майстра перекладу В. Жуковського: «Перекладач у прозі – раб, перекладач у віршах – суперник». Звичайно, йдеться про те, що справжній поет на основі поетичного твору, який належить до іншої культури і написаний іншою мовою, створює новий унікальний витвір мистецтва. З одного боку, таким чином твір-оригінал стає частиною культурного простору іншого народу. З іншого ж – твір-переклад входить до національної літератури поета-перекладача. Отже, відбувається культурне взаємозбагачення. І переклад поеми Н. Ґенджеві «Лейла і Меджнун» Л. Первомайського є яскравим прикладом такого взаємопроникнення культур і літератур. Відомий теоретик і практик художнього перекладу К. Чуковський, порівнюючи у статті «Неточная точность» поетичні переклади різних поетів-перекладачів, відзначав, що Первомайський є дуже обережним з авторським текстом і намагається уникати недоречних трансформацій метафор при перекладах (Chukovskij 1963), адже як справедливо стверджував один з найкращих фахівців літературного перекладу, перекладач не має жодного права вступати в полеміку з текстами, які перекладає, і вносити в них своє коригування, єдиний випадок, коли трансформація образу оригінального тексту є виправданою, – це прагнення найбільш точно відтворити оригінал. Але один момент

трансформації, до якої вдався Л. Первомайський при перекладі поеми Н. Генджеві, є очевидним. У всій попередній традиції перекладу (з екстралінгвістичних причин здійснюваних переважно російською мовою) ім'я коханої Меджнуна передавалося наближено до мови оригіналу – Лейлі. Саме так звучить воно й у Павла Антокольського, який, перекладаючи поему російською мовою, імовірно, користувався тим самим підрядковим перекладом, що і Леонід Первомайський. Причину трансформації цієї лексеми таким завжди обережним із текстом оригіналів перекладачем можна, напевно, пояснити насамперед більшими можливостями цієї форми щодо римування й створення мелодики віршу. Також Л. Первомайський врахував той факт, що форма імені із закінченням -а є ближчою для української читацької аудиторії середини ХХ століття.

Перекладаючи твір Н. Генджеві, Л. Первомайський максимально дотримується стилістичних традицій східної середньовічної поезії, якій властиві наочно-чуттєві яскраві емоційні образи, певна пишність, надмірність. Особливо широко використовуються епітети й порівняння. В оповіді переважає високий стиль, засоби якого звучать вже з перших рядків поеми: «свічадо слави», «ранок простер ясен», «жереб свій шукав» (Pervomajs'kuj, 1) тощо. Традиційним постає й образ шаха, створюваний у надмірно звеличувальних тонах: «Так хоче шах. А ми ніщо, ми – пил в його ногах» (Pervomajs'kuj, 1).

Поема була написана на замовлення ширванського царя Ахситана. Причому у поета були коливання відносно того, чи варто виконувати це замовлення. Частково, але у більш політкоректній формі, вони показані у поемі – як сумніви у можливості поетичною мовою відтворити велич такого кохання. Крім того вагання ліричного оповідача поеми викликані, по-перше, тим, що ця історія вже оспівана багатьма поетами (тому, напевно, є певні складнощі у зацікавленні читача), а по-друге, його світосприйняттю дещо суперечить трагічність кохання Меджнуна та Лейлі: «Веселощі і радість – з цих двох слів / Найкращий міг би я створити спів, / Але про безум, про гризоту й сум / Що може змислити найкращий ум?» (Pervomajs'kuj, 1) – тобто щастя виступає певною лірико-філософською домінантою й одним із визначальних для Нізамі чинників створення поетичного світу. Насправді ж, ймовірно, поетові не хотілося виконувати замовлення царя. Фахівці навіть висловлюють

думку, що навряд чи Ахситан був задоволений написаним Нізамі поетичним романом. Оскільки, судячи з усього, сподівання Нізамі щодо певних преференцій його синові, з яким він відправив Ахситану роман, не були виправдані. І причиною цього, ймовірно, були оспівані гуманістичні ідеали, сам дух свободи людини й протистояння світові, що навряд чи могло сподобатися досить деспотичному Ахситану. Також міг вплинути на Ахситанове незадоволення й образ жінки, змалювання якого дещо порушувало тодішні погляди на місце жінки. Вже саме перенесення імені героїні на перше місце у назві багато говорить, адже традиційно твори, присвячені цій романтичній історії, називалися «Меджнун і Лейлі». Крім того, у поетичному романі звучать досить прямі міркування героїні про своє більш уразливе, ніж коханого, становище, повну залежність від родичів. Певний виклик звучить у словах ліричного оповідача, який значною мірою є alter ego автора, коли той висловлює бажання здивувати історією про закоханих не лише замовника-шаха, а й весь світ, таким чином розкриваючи як своє бачення ролі митця й мистецтва, так і те, що саме кохання є гідним того, щоб його ушляхували на весь світ.

Нізамі Генджеві змальовує трагічний конфлікт любові та розсудливості. Любов захоплює душі героїв, і всеохопність почуття виводить Кейса із суспільства, у якому особі не дається права настільки підкоритися почуттям. Це сприймається як аномалія, тому й батько Лейлі не дає згоди на шлюб доньки з тим, хто втратив розум.

«Лейла й Меджнун» – ще один доказ того, що Нізамі не був проповідником суфійської ідейної течії, яка пропонувала самозречення та аскетизм. Це справжній гуманістичний твір, який стверджує силу й велич кохання, радість життя, прагнення щастя. Меджнун був аскетом. Але ним він став вимушено, під тиском обставин, коли світ позбавив його можливості щастя поруч з коханою. Він не був ідейним аскетом, адже він готовий був радіти життю, проте неможливість бути з коханою змусила його відмовитися від радощів, перетворитися на вигнанця.

Не можна заперечувати вплив на поему тасаввуфа-ірфана: як справедливо зазначають дослідники, Меджнун виступає втіленням образу муміна (благочестивого), муджахіда (того, хто жертвує собою заради бога), а Лейла уособлює образ ідеалу чи Аллаха.

Також цілком у душі тасаввуфу божественну силу Меджнуна у поемі відчують навіть тварини, що стають супутниками вигнанця й навіть після його смерті цілий рік продовжують вартувати біля Меджнуна. Цікаво спостерігати за трансформацією тваринного світу навколо Меджнуна: зникає їхня хижацька лють, вони живуть в мирі, одне на одне не нападають, охороняють Меджнуна від непроханих гостей. Автор використовує символ вина як пізнання – «Так несподівано любов прийшла. / І повну чашу – випити до дна – / Їм молодого подала вина. / Важке вино для тих, хто перший п'є» (Pervomajs'kuj, 1). А образ пустелі виступає символом позаземного світу, що вирізняється від світу, де живуть люди. Меджнун зриває з себе одяг, бо одяг – символ матеріального світу. Душа ж, що пізнала Аллаха, божу суть, не потребує зовнішнього одягу й усього матеріального. Особливої символіки набуває мотив написання Меджнуном імені коханої: таким чином він ніби трансформує себе в Лейлу, оскільки вважає себе мертвим та набуває стану душі. Написання Меджнуном слова «Лейла» своїм тілом – з одного боку, єднання з коханою, але водночас – і втілення кохання з Аллахом, що цілком у душі тасаввуфського світогляду. Проте ідейно-художній зміст твору набагато ширший за цей символізм. Основний зміст твору Нізамі Генджеві – проблеми людського буття. Це життєстверджувальна філософія місця людини у світі й суспільстві.

Щодо жанрової належності – варто зазначити, що це не є лицарський роман (хоча деякі східнознавці досі вважають твір «Лейла і Меджнун» саме лицарський романом). Адже Кейс за великим рахунком не здійснював подвигів на уславлення імені коханої. Певною мірою твір «Лейла і Меджнун» можна вважати лірико-філософським поетичним романом.

Мотив щастя розпочинає поему. Щастям наповнене життя ліричного героя, від імені якого ведеться оповідь, – щастям виконаного життєвого призначення: «Мій день у щасті цвів, неначе сад, / І я радів з життя, мов Кейкубад. / Пісень багато я в житті створив, – / Володар щастя, я не хмурих брів» (Pervomajs'kuj, 1). Подальшими рядками поет-перекладач уточнює формулювання, пояснюючи, що для будь-якої людини плідна діяльність є щастям: «Лиш в праці – щастя і спочин для нас» (Pervomajs'kuj, 1). Мотив щастя також звучить на початку ліричної оповіді про історію закоханих – коли йдеться про батька Меджнуна, який тривалий час чекав на

тя полягає у звичайних речах: «І сонце – радість, і трава, й вітрець. / Радіє з радощів малих мудрець. / Хоч мить одну в житті щасливий будь. / Хто знає, як скінчиться наша путь?» (Pervomajs'kuj, 5). Згодом автор у ліричних роздумах наголошує, що щасливо може жити лише той, хто не чинив зла, допомагав іншим, «хто не вбивав, не гарбав і не жер» (Pervomajs'kuj, 6). Ствердження можливості щастя лише для особистості, що живе за суспільною мораллю, вкладене в уста воїнів Ноуфала: «Хто пристрасть взяв поводитирем своїм, / Господарем не ввійде в шлюбний дім. / Рятунок дай йому і щастя дай – / Він власне щастя поруйнує вкрай» (Pervomajs'kuj, 3).

Автор вкладає у промови Меджнуна ідею високого змісту кохання, стверджуючи, що навіть нещасливе кохання є даром, багатого вищим за звичайне «буденне щастя», як його розуміє батько Меджнуна – як гармонію зі світом навколишнім та задоволення від повсякденних успішних справ («Від того, що душа моя в вогні, / Хоч я й безщасний, хороше мені» (Pervomajs'kuj, 2); «В крові душа моя. / А ти живеш – і тим щасливий я» (Pervomajs'kuj, 7)).

Не має щастя й Лейла у розлуці з коханим, бо змушена підкоритися волі батька. Про те, що її життя вдалині від Кейса анітрохи не щасливіше за долю коханого, говорить не лише оповідач, змальовуючи самотність дівчини, а й сама Лейла, зазначаючи, що у Кейса є принаймні свобода, вона ж змушена жити під тиском родини. Також красномовним є кульмінаційний момент сюжету – смерть Лейлі, яка покинула земний світ раніше за коханого, – що також свідчить про силу страждань героїні. Певною мірою про щастя від почуття кохання, навіть не маючи надії на взаємність, говорить й Ібн-Селам, якому Лейла відмовила у подружньому коханні: «О, не зникай, лишайся при мені – / То й це мої наповнить щастям дні!» (Pervomajs'kuj, 4). Подане у фіналі поеми зображення квітника на могилі є символічною розв'язкою ліричного сюжету. Паломників до місця, де знайшли спочин Лейла й Меджнун, оминають, за словами ліричного оповідача, горе та журба, адже людині, що прийшла на мить «у цей минущий світ», саме справжнє кохання дає можливість подолати смерть, .

Фінальні рядки поеми, що підтверджують авторську ідею неврирущості кохання – «О цвіт життя, гіркий кохання цвіт, / Стражданням ущаслиблюється світ!» (Pervomajs'kuj, 9), надають твору з трагічною фабулою життєстверджувального пафосу

Таким чином, можна говорити про глибокий гуманізм та оптимістичність поглядів Нізамі (Gummatova 2013, 38), який оспівував велич людської душі й силу кохання, здатного протистояти всьому світові й надихнути наступні покоління. Саме втілення цих ідейних поглядів у досконаліх за формою поетичних творах дає підстави вважати творчість Н. Ґенджеві одним із вершинних явищ культури середньовічного Ренесансу, що мало визначальний вплив на подальший розвиток східної літератури.

Навіть первинне наближення до вивчення цього твору дає підстави зробити висновок, що поема Н. Ґенджеві «Лейла і Меджнун» у перекладі українського поета Л. Первомайського стала справжнім культурним явищем, що заслуговує на увагу фахівців різних галузей науки, зокрема літературознавців та лінгвістів. Потребує фундаментального дослідження й втілена в поемі філософська концепція людини й світу. Темою подальших наукових праць має стати й вивчення неповторного художньо-образного світу поеми, також буде доречним проведення порівняльного аналізу перекладу, здійсненого Л. Первомайським, з іншими перекладами, зокрема П. Антокольського, що був зроблений приблизно в той самий час російською мовою.

Оскільки Л. Первомайський був одним із найкращих майстрів українського слова того часу, поема «Лейла і Меджнун» вийшла за межі літературного перекладу й стала органічною складовою скарбниці й української літератури. Можна сказати, що одному з найбільш значущих творів Н. Ґенджеві пощастило дійти до українського читача у перекладі дуже обдарованого, хоча й не оціненого належним чином свого часу поета Л. Первомайського. Як справжній поет, Л. Первомайський зумів вписати, завдяки високохудожньому перекладу, шедевр азербайджанського мистецтва у «золотий фонд» української культури.

Перелік джерел та літератури

1. Gummatova, X. B. Konceptsiya bozhestvennoj lyubvi v poe'me «Lejli i Medzhnun» Nizami Gyandzhevi. Problemy vostokovedeniya [Problems of oriental studies], no 4 (62), 2013, s. 37-41. (In Russian)

2. Гумматова, Х. Б. Концепция божественной любви в поэме «Лейли и Меджнун» Низами Гянджеви. Проблемы востоковедения, № 4 (62), 2013, с. 37-41.

3. «Nizami Hiandzhevi. V Ukraini prezentuvaly poemu azerbajdzhans'koho klasyka». Ukrains'kyj interes. 14 lyp. 2021, <https://uain.press/news/nizami-gyandzhevi-v-ukrayini-prezentuvali-poemu-azerbajdzhanskogo-klasika-1426151>. Accessed: 15 Sep. 2021. (In Ukrainian)

4. «Гянджеві, Нізамі. В Україні презентували поему азербайджанського класика». Український інтерес. 14 лип. 2021, <https://uain.press/news/nizami-gyandzhevi-v-ukrayini-prezentuvali-poemu-azerbajdzhanskogo-klasika-1426151>. Accessed 15 Sep. 2021.

5. Pervomajs'kyj, L. S., per. Nizami Hiandzhevi. Lejla i Medzhnun. Biblioteka ukrains'koi literatury, <https://www.ukrplib.com.ua/world/printit.php?tid=2921>. Accessed 15 Sep. 2021. (In Ukrainian)

6. Первомайський, Л. С., пер. Нізамі Гянджеві. Лейла і Меджнун. Бібліотека української літератури, <https://www.ukrplib.com.ua/world/printit.php?tid=2921>. Accessed 15 Sep. 2021.

7. Petrovs'kyj-Shtern, J. Anty-impers'kyj vybir: postannia ukrains'ko-ievrejs'koi identychnosti. Kyiv, 2018. . (In Ukrainian)

8. Петровський-Штерн Й. Анти-імперський вибір: постання українсько-єврейської ідентичності. Київ, 2018.

9. Petrovs'kyj-Shtern, J. «Nalezhaty do tykh, koho vbyvaiut'...»: vnutrishnij vybir Leonida Pervomajs'koho. Judaica Ukrainica, no I, 2012, s. 17–405, http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/15138/Petrovskiy_Shtern_Nalezhaty_do_tykh.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Accessed 15 Sep. 2021. . (In Ukrainian)

10. Петровський-Штерн Й. «Належати до тих, кого вбивають...»: внутрішній вибір Леоніда Первомайського. Judaica Ukrainica, no I, 2012, s. 17–405, http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/15138/Petrovskiy_Shtern_Nalezhaty_do_tykh.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Accessed 15 Sep. 2021.

11. Sofronova, I. V., Vladimirova, O. G. Vliyanie tvorchestva Nizami na razvitie tyurkskix literatur. Literaturovedenie [Literary criticism], no 4 (58), Ch. 2, 2016, s. 53-55, https://www.gramota.net/articles/issn_1997-2911_2016_4-2_13.pdf. Accessed 15 Sep. 2021. (In Russian)

12. Софронова, И. В., Владимирова О. Г. Влияние творчества Низами на развитие тюркских литератур. Литературоведение, № 4 (58), Ч. 2, 2016, с. 53-55, [http://www.gramota.net/articles/issn_1997-2911_2016_4-2_13.pdf](https://www.gramota.net/articles/issn_1997-2911_2016_4-2_13.pdf). Accessed 15 Sep. 2021.

13. Chukovskij, K. Netochnaya tochnost`. Literaturnaya gazeta [Literary Newspaper], no 110, 12 sent. 1963, <http://speakrus.ru/articles/chukovsk.htm>. Accessed 15 Sep. 2021. (In Russian).

14. Чуковский, К. Неточная точность. Литературная газета, № 110, 12 сент. 1963, <http://speakrus.ru/articles/chukovsk.htm>. Accessed 15 Sep. 2021. (In Russian)

Harbar Maryna Arturivna

Ph.D. (Philology), Associate Professor of the Department
of Ukrainian Studies
Kharkiv National University of Radio Electronics

THE THEME OF HAPPINESS IN THE POEM «LAYLA AND MEDJUNN» BY NIZAMI GANJAVI TRANSLATED BY LEONID PERVOMAYSKY

Annotation

The poem of the famous Azerbaijani poet G. Nizami «Leila and Majnun», included in the book «Hamsa» («Five»), occupies a significant place in the work of the artist, who brilliantly embodied in this poem the famous «traveling story». Nizami's narrative discourse is shaped by the traditions of Eastern poetry, influenced by the oral and written sources of the legend of the pre-Islamic poet Manjun's love for a girl named Leila.

The poem «Leila and Majnun», as a profound lyrical and philosophical work, opens all new aspects for further philological research. In particular, it is quite interesting to study translations of the poem in other languages, because it is through translations that different cultures are mutually enriched. The aim of our work was to study the specifics of the embodiment of the concept of happiness in the poem «Leila and Majnun» translated by L. Pervomaisky (1947).

Nizami depicts the tragic conflict of love and prudence. Love captures the souls of the heroes, and the omnipresence of feelings takes Case out of a society in which a person is not given the right to be so submissive to feelings. This is perceived as an anomaly, so Case does not find support even from his own relatives and Leila's parents.

«Leila and Majnun» is a clear proof that Nizami was not a preacher of the Sufi ideological current, which offered self-denial and asceticism. This is a true humanistic work that affirms the power and greatness of love, the joy of life, the pursuit of happiness. Majnun became an ascetic by force, under the pressure of circumstances, when the world deprived him of the possibility of happiness next to his beloved. He was not an ideological ascetic, because he was ready to enjoy life, but the inability to be with a loved one forced him to give up joy.

Thus, we can speak of the deep humanism and optimism of Nizami's views, which glorified the greatness of the human soul and the power of love, able to resist the whole world and inspire future generations.

The translation of L. Pervomaisky's poem N. Ganjavi «Leila and Majnun» is a vivid example of interpenetration of cultures and literatures: remaining an outstanding monument of Azerbaijani art, the poem in a brilliant translation by L. Pervomaisky became part of the Ukrainian cultural space.

Keywords: Nizami Ganjavi, «Leila and Majnun», Pervomaisky, poem, concept of happiness.